

**Finansuoja
Europos Sąjunga**

Erasmus+ projektas „Mokinių bendrųjų kompetencijų ugdymas pamokose ir mokyklos popamokinėje veikloje“ Nr. 2024-1-PL01-KA220-SCH-000247484

PAGALBOS GAVĖJA WĘGORZEWO SAVIVALDYBĖ, LENKIJA

**Autorius: Roman Juchnevič
Vilniaus rajono pedagoginė psichologinė tarnyba
Licencija CC0**

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikoma už juos atsakinga

Mokytojų kompetencijos ugdyti ir vertinti pagrindines mokinių kompetencijas: iniciatyvumą ir verslumą didinimas

Šiuolaikinis pasaulis reikalauja, kad žmonės būtų lankstūs, kūrybingi ir gebėtų prisitaikyti prie nuolat besikeičiančios realybės. Sėkmės raktu asmeniniame ir profesiniame gyvenime vis dažniau tampa pagrindinių gebėjimų, įskaitant iniciatyvumą ir verslumą, ugdymas.

by Roman Juchnevic

PROJEKT ERASMUS PLUS „TRIO TO SUCCESS“

Susitikimas su Rafaeliu Badziagu, bestselerio „MILJARDŲ DOLERIŲ PASLAPTIS“ autoriumi

Gruodžio mėn. surengta jaunimo verslumo ugdymo konferencija "Nuo nulio iki milijardo".

Į konferenciją buvo pakviestas Andrzejus Załucki (knygos "Milijardieriaus protas" leidėjas Lenkijoje ir ilgametis sėkmingiausio Lenkijos verslininko Michała Sołowowos bendradarbis).

Praėjusią savaitę Vilniaus regione su darbo vizitu lankėsi Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda. Šio susitikimo metu konsultavimo centro vadovas kartu su kitais verslo atstovais turėjo galimybę aptarti jaunimo verslumo įgūdžių ugdymo ir investicijų į technologijų startuolių ekosistemą svarbą.

Konsultavimo centro vadovas R. Iuchnevičius prezidentei iteikė pasaulini bestseleri

"

Supažindinimas su pagrindinėmis kompetencijomis

Apibrėžimas ir reikšmė

Pagrindinės kompetencijos – tai įgūdžių, žinių ir nuostatų visuma, reikalinga efektyviam funkcionavimui asmeniniame, profesiniame ir socialiniame gyvenime. Tai universalūs įgūdžiai, leidžiantys prisitaikyti prie besikeičiančių realijų ir iššūkių.

Iniciatyvumo ir verslumo vieta

Iniciatyvumas ir verslumas yra pagrindinės XXI amžiaus kompetencijos. Jie reiškia gebėjimą savarankiškai ir kūrybiškai spręsti problemas, rizikuoti, imtis iniciatyvos ir kurti naujus sprendimus.

Iniciatyvumo ir verslumo svarba asmeniniame ir profesiniame gyvenime

Darbo rinkos poreikiai

Šiuolaikinė darbo rinka vertina iniciatyvius, kūrybiškus ir gebančius prisitaikyti žmones. Išugdytas pagrindines kompetencijas turintys darbuotojai yra lankstesni ir pasiruošę pokyčiams, todėl jie yra patrauklus pasirinkimas darbdaviams.

Privalumai jaunimui

Verslumo požiūrio ugdymas jauname amžiuje leidžia ugdyti pasitikėjimą savimi, savarankiškumą ir problemų sprendimo įgūdžius. Tai savo ruožtu skatina asmeninį ir profesinį tobulėjimą.

Pagrindinių kompetencijų supratimas: iniciatyvumas ir verslumas

Iniciatyvumas ir verslumas – tai ne tik nuosavas įmones kuriančių žmonių bruožas, bet visų pirma kompetencija, leidžianti idėjas paversti praktiniais veiksmais ir pasiekti konkrečius tikslus. Tai apima tokius įgūdžius kaip:

1 Kūrybiškumas

Gebėjimas kurti naujas idėjas, sprendimus ir strategijas.

2 Innowacyjność

Wdrażanie nowych, oryginalnych rozwiązań i adaptacja do zmiennych warunków.

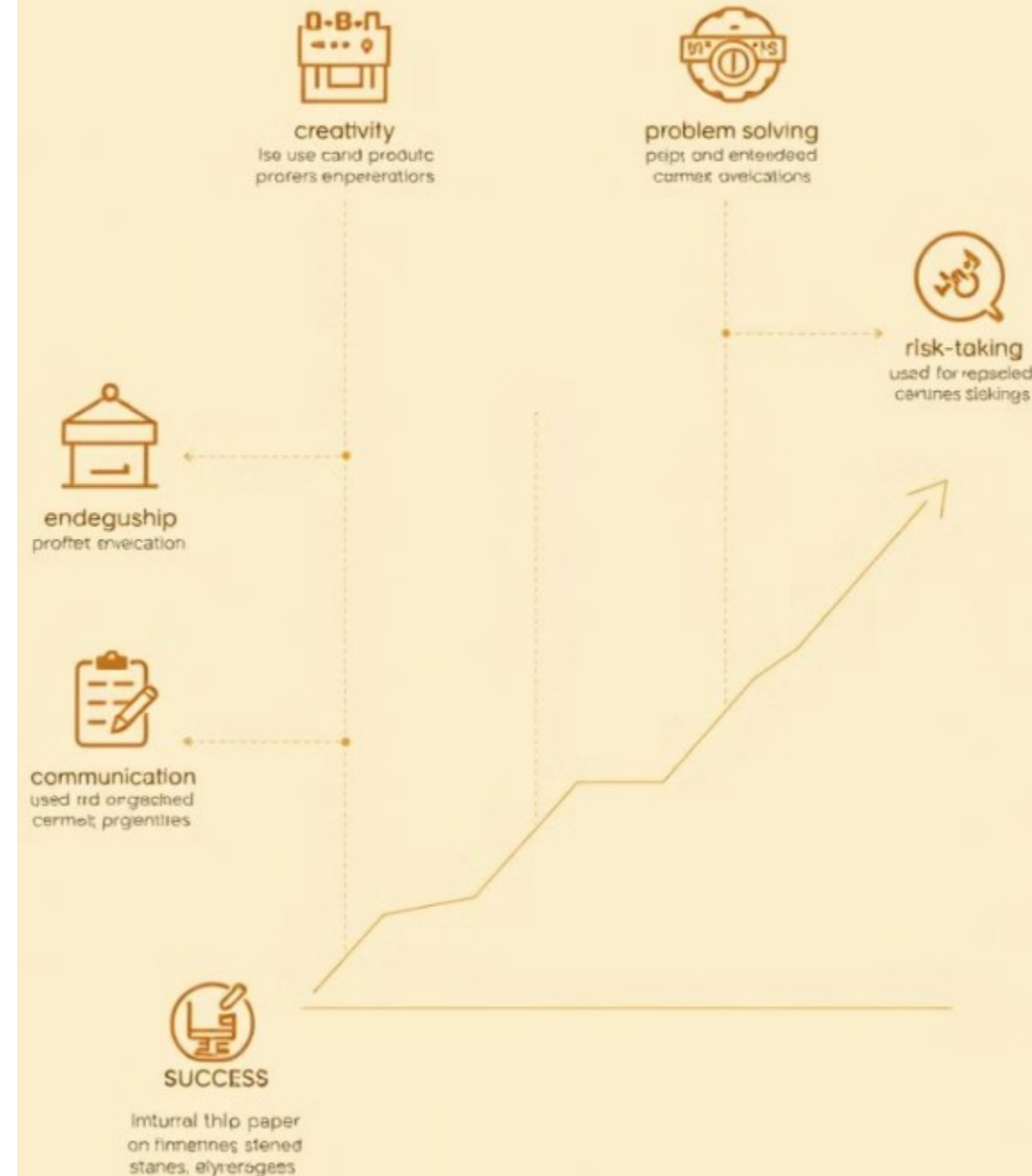
3 Rizika

Priimti pagrįstus sprendimus netikrumo akivaizdoje ir būti pasirengusiam priimti atsakomybę už savo pasirinkimus.

4 Projektų planavimas ir valdymas

Gebėjimas nustatyti tikslus, kurti strategijas ir valdyti laiką, kad viskas būtų atlikta.

NTREPRENING.

$$1 + 1 = ?$$

Mokytojo vaidmuo ugdant iniciatyvą ir verslumą

1 Mokytojų požiūris

Mokytojai, turintys aistrą mokytį, kurie patys rodo iniciatyvą ir kūrybiškumą, yra įkvėpimas mokiniams. Jie sukuria nepriklausomybei ir iniciatyvai palankią atmosferą.

2 Studentų motyvavimas

Mokytojai gali naudoti įvairius metodus ir priemones, pavyzdžiui, mokomuosius žaidimus, projektus, modeliavimą ir problemines užduotis, kad paskatintų mokinių smalsumą, įsitraukimą ir norą imtis veiksmų.

Mokymosi tikslų kūrimas

1

Tikslų formulavimas

Pamokos tikslai turėtų būti aiškūs, išmatuojami ir susiję su konkrečių bendrųjų gebėjimų ugdymu. Svarbu prisiminti apie tikslų įvairovę - tiek pažinimo, tiek įgūdžių ir požiūrių.

2

Turinio ir užduočių pasirinkimas

Pamokos turinys ir užduotys mokiniams turėtų būti pritaikomos pagal jų amžių ir gebėjimus, taip pat skatinti savarankiško mokymosi, kritinio mąstymo ir problemų sprendimo įgūdžių ugdymą.

3

Parama vystymuisi

Užduotys turėtų paskatinti mokinius aktyviai dalyvauti mokymosi procese, skatinant savarankišką mąstymą, kūrybiškumą ir bendradarbiavimą.

Darbo metodai ir formos, remiančios studentų iniciatyvą

1

Projektinis darbas

Edukaciniai projektai suteikia mokiniams galimybę patiems planuoti, įgyvendinti ir vertinti veiklas. Tai puikus būdas ugdyti kūrybiškumą, bendradarbiavimą ir problemų sprendimo įgūdžius.

2

Simuliaciniai žaidimai

Simuliaciniai žaidimai leidžia mokiniams saugiai eksperimentuoti ir priimti sprendimus įvairiose situacijose, lavinti analizės, pasekmių numatymo ir komandinio darbo įgūdžius.

3

Case studies

Atvejų tyrimai yra realaus gyvenimo situacijos, leidžiančios studentams analizuoti ir spręsti problemas realių iššūkių kontekste.

Kūrybiškumo, kaip verslumo pagrindo, ugdymas

Pratimai ir metodai

Mokytojai gali naudoti įvairius pratimus ir metodus kūrybiškumui skatinti, pavyzdžiui, minčių šturmą, vizualizacijos metodus, žaidimus ir veiklą, taip pat atviras ir nestandartines užduotis.

Inovatyvių sprendimų kūrimas

Kūrybiški problemų sprendimai yra verslumo pagrindas. Mokiniai turėtų būti skatinami siūlyti naujas idėjas, eksperimentuoti ir ieškoti netradicinių sprendimų.

Aktyvinimo metodų įgyvendinimas

Protų šturmas

Šis metodas leidžia per trumpą laiką sugeneruoti daug idėjų, lavinti kūrybiškumą ir komandinio darbo įgūdžius.

Minčių žemėlapiai

Minčių žemėlapiai padeda organizuoti savo mintis, nustatyti pagrindines temas ir ryšius tarp jų. Jie palaiko mokymosi ir prisiminimo procesą.

Moderuojamos diskusijos

Moderuojamos diskusijos moko mokinius konstruktyviai reikšti savo nuomonę, išklausti kitus ir kartu ieškoti sprendimų.

Komandinis darbas

Komandinis darbas moko mokinius bendradarbiauti, dalintis atsakomybe, spręsti konfliktus ir susitarti dėl tikslų.

Pasitikėjimo ir galių didinimas

Palaikanti aplinka

Stwórz w klasie atmosferę bezpieczeństwa i akceptacji, w której uczniowie czują się swobodnie, aby wyrażać swoje pomysły i podejmować ryzyko. Ważne jest, aby podkreślać ich sukcesy i wspierać ich w momentach niepowodzeń.

Realūs iššūkiai

Praktinės užduotys ir projektai, susiję su realiomis problemomis, pvz., iš mokyklos gyvenimo, leidžia mokiniams pajusti savo veiksmų prasmę ir pamatyti tikrąjį savo sprendimų poveikį.

Kompetencijų ugdymas

Skatinkite mokinius savarankiškai įgyti žinių ir įgūdžių, pvz., mokantis programuoti, kuriant interneto svetaines ar vykdant savo mini projektus.

Individualus požiūris

Pripažinti mokinių talentų ir gabumų įvairovę. Suteikite jiems galimybių augti tose srityse, kuriose jie jaučiasi patogiausiais, ir padėkite jiems rasti savo kelią.

Komandinio darbo svarba ugdant verslumą

Bendradarbiavimo mokymas

Komandinis darbas yra ne tik užduočių atlikimas kartu, bet visų pirma santykių kūrimas, vienas kito palaikymas ir mokymasis vienas iš kito. Mokiniai mokosi perteikti savo idėjas, išklausti kitus, spręsti konfliktus ir kartu siekti tikslo.

Komandos valdymas

Komandinis darbas reikalauja gebėjimo deleguoti užduotis, paskirstyti atsakomybę, koordinuoti veiklą ir efektyviai valdyti laiką. Mokiniai mokosi, kaip vesti komandą į sėkmę, motyvuoti narius ir kurti sanglaudą.

Kompetencijos ugdymas

Komandinis darbas skatina įvairių įgūdžių, tokių kaip kūrybiškumas, naujovės, pristatymas, argumentavimas ir įtikinimo įgūdžiai, ugdymą. Mokiniai mokosi, kaip panaudoti savo talentus ir stipriąsias puses, kad kartu pasiektų sėkmę.

Finansinis švietimas kaip verslumo elementas

1 Pagrindinės ekonominės sąvokos

Studentai turėtų išmokti pagrindinių ekonominių sąvokų, tokių kaip: biudžetas, pajamos, išlaidos, pelnas, nuostoliai, kreditas, investicijos. Šių sąvokų supratimas yra būtinas sąmoningam pinigų valdymui ir finansinių sprendimų priėmimui.

3 Verslo simuliacijos

Verslo žaidimai ir simuliacijos yra puikus būdas praktiškai pritaikyti ekonomikos žinias. Mokiniai gali atlikti verslininkų vaidmenį, priimti verslo sprendimus ir stebėti jų pasekmes.

2 Biudžetų kūrimas

Mokyti studentus kurti namų ūkių biudžetus ir analizuoti jų išlaidas. Tai vertinga patirtis, mokanti finansinės atsakomybės ir planavimo.

4 Finansų etika

Svarbu, kad studentai išmokyti pagrindinius finansinės etikos principus. Tai padės jiems ateityje priimti atsakingus ir sąžiningus finansinius sprendimus.

Studentų projektų vaidmuo ugdant bendrąsias kompetencijas

1

Projekto planavimas

Studentai mokosi apibrėžti projekto tikslus, planuoti savo kursą, suskirstyti užduotis ir nustatyti tvarkaraštį. Tai svarbi patirtis, mokanti juos organizacinių ir laiko valdymo įgūdžių.

2

Projekto įgyvendinimas

Studentai projektą vykdo savarankiškai, pritaikydami įgytas žinias ir įgūdžius, dirbdami komandose, ieškodami informacijos ir sprendimų. Tai etapas, kuriame jie ugdo savo kūrybiškumą, naujoves ir nepriklausomybę.

3

Projekto vertinimas

Baigus projektą, studentai jį vertina analizuodami savo pasiekimus, klaidas ir išvadas. Šis etapas moko juos apmąstyti, gebėjimą analizuoti ir nustatyti ateities tikslus.

4

Efektų pristatymas

Mokiniai pristato savo pasiekimus, dalijasi savo žiniomis ir patirtimi su kitais. Tai vertinga patirtis, lavinanti bendravimo ir pristatymo įgūdžius.

Sprendimų priėmimo įgūdžių ugdymas

1

Problemos nustatymas

Pirmasis žingsnis yra tiksliai nustatyti problemą, kurią reikia išspręsti. Studentai turėtų išmokti analizuoti situaciją, nustatyti pagrindinę informaciją ir suformuluoti probleminį klausimą.

2

Informacijos rinkimas

Tada studentai turi surinkti visą reikiamą informaciją, kad galėtų priimti pagrįstą sprendimą. Tai gali būti duomenys, kitų žmonių nuomonės, rinkos duomenų analizė arba jūsų pačių patirtis.

3

Alternatyvų vertinimas

Studentai turėtų apsvarstyti visus galimus sprendimus ir įvertinti jų privalumus bei trūkumus. Reikėtų pabrėžti rizikos analizės svarbą ir galimų kiekvieno sprendimo pasekmių numatymą.

4

Geriausio varianto pasirinkimas

Remdamiesi surinkta informacija ir alternatyvų vertinimu, studentai pasirenka geriausią sprendimą. Svarbu pabrėžti, kaip svarbu pagrįsti savo sprendimą ir prisiimti atsakomybę už jo pasekmes.

5

Evaluacija decyzji

Po pewnym czasie uczniowie powinni dokonać ewaluacji podjętej decyzji, oceniając jej efektywność i wyciągając wnioski na przyszłość. Ten etap pomaga w udoskonalaniu umiejętności podejmowania decyzji.

Verslumas veikloje – mokyklų iniciatyvų organizavimas

Verslumo dienų organizavimas

Tai puiki proga parodyti studentams, kaip veikia skirtingos pramonės šakos, kaip kuriamos įmonės, kuo svarbios inovacijos ir rinkodara.

Studentų iniciatyvos

Skatinkite mokinius kurti savo projektus, pvz., labdaros organizacijas, valdyti mini įmones arba įgyvendinti novatoriškų sprendimų idėjas.

Bendruomenės bendradarbiavimas

Įtraukite mokinius į vietos bendruomenei naudingą veiklą, pvz., organizuodami labdaros kolekcijas, meninius pasirodymus ar edukacinius projektus.

Technologijų naudojimas mokant verslumo

Svetainių kūrimo įrankiai

Svetainių kūrėjai, tokie kaip "Wix", "Squarespace" ir "WordPress", leidžia studentams patiems kurti svetaines savo projektams, o tai lavina jų kūrybiškumą ir techninius įgūdžius.

Vaizdo įrašų kūrimo platformos

Tokios platformos kaip "YouTube", "Vimeo" ir "TikTok" leidžia studentams kurti mokomuosius vaizdo įrašus, projektų pristatymus ar reklaminius vaizdo įrašus, lavinant jų žiniasklaidos ir rinkodaros įgūdžius.

Skaičiuoklės

Skaičiuoklės, tokios kaip "Google" skaičiuoklės ar "Microsoft Excel", yra puikus įrankis biudžetui valdyti, finansinei analizei atlikti ir duomenų pristatymams kurti.

Pristatymo įrankiai

Daugialypės terpės pristatymai, sukurti naudojant tokius įrankius kaip "Google" skaidrės ar "PowerPoint", leidžia studentams lengvai pristatyti savo projektus ir idėjas patraukliu ir patraukliu būdu.

Współpraca z lokalnym biznesem i instytucjami

Wzrost motywacji

Uczniowie mają możliwość poznania praktycznych zastosowań zdobytej wiedzy.

Įgūdžių ugdymas

Tinklų kūrimas su vietos įmonėmis lavina bendravimo ir tarpasmeninius įgūdžius.

Dostęp do mentorów

Partnerstwa oferują uczniom dostęp do mentorów z doświadczeniem w danej dziedzinie.

Susipažinimas su darbo rinka

Bendradarbiavimas su vietinėmis įmonėmis leidžia studentams sužinoti apie realius rinkos poreikius.

Mokinių „bendrųjų kompetencijų“ vertinimas.

Vertinimo kriterijai

Turėtų būti sukurti aiškūs ir išmatuojami vertinimo kriterijai, atspindintys pagrindines kompetencijas. Svarbu, kad šie kriterijai būtų suprantami mokiniams ir mokytojams, būtų tinkamai pritaikyti prie mokinių amžiaus ir išsivystymo lygio. Be tradicinių vertinimo metodų, verta pagalvoti apie skaitmeninių priemonių, kurios gali padėti rinkti ir analizuoti duomenis apie pagrindinių kompetencijų ugdymą, naudojimą.

Vertinimo priemonės

Vertinant pagrindinių kompetencijų ugdymą gali būti naudojami mokinių aplankai, grupiniai projektai ir pristatymai. Studento aplankas leidžia surinkti ir pristatyti visus mokinio darbus ir pasiekimus tam tikroje srityje, taip leidžiant įvertinti jo pažangą ir ugdyti pagrindines kompetencijas. Grupiniai projektai reikalauja, kad mokiniai bendradarbiautų, bendrautų ir dalytųsi atsakomybe, o tai padeda įvertinti jų komandinio darbo įgūdžius. Savo ruožtu pristatymai leidžia įvertinti mokinių bendravimo ir pristatymo įgūdžius.

Grįžtamasis ryšys refleksė

Svarbu, kad mokiniai reguliariai gautų grįžtamąjį ryšį ir turėtų galimybę apmąstyti savo tobulėjimą. Grįžtamasis ryšys turi būti konstruktyvus ir orientuotas į mokinio stipriąsias puses, taip pat į sritis, kuriose jis turėtų tobulėti. Reguliarūs susitikimai su mokytoju ar mentoriumi, skirti apmąstyti savo tobulėjimą, leidžia mokiniams nustatyti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, taip pat išsikelti tikslus ateičiai.

Individualių tobulėjimo kelių kūrimas studentams

1

Talentų pripažinimas

Įrankių naudojimas mokinių talentams ir stipriosioms pusėms nustatyti.

2

Kelio planavimas

Individualių plėtros planų kūrimas, atsižvelgiant į studento interesus ir tikslus.

3

Palaikymas ir stebėsena

Teikti studentams tinkamą paramą ir reguliariai stebėti pažangą.

Ilgalaikio iniciatyvumo ir verslumo ugdymo mokykloje planavimas

Norint įgyvendinti ilgalaikę iniciatyvos ir verslumo ugdymo mokykloje strategiją, reikia visapusiško požiūrio ir visų šalių įtraukimo į švietimo procesą.

1

1 Pradinių taškų analizė

- Šių kompetencijų raidos dabartinės būklės vertinimas tarp studentų.
- Mokinių, tėvų ir mokytojų poreikių ir lūkesčių nustatymas.
- Mokyklos išteklių ir gebėjimų nustatymas iniciatyvumo ir verslumo ugdymo kontekste.

2

2. Mokyklos strategijos kūrimas

- Apibrėžti aiškius tikslus ir konkrečius veiksmus, kurie prisidės prie studentų iniciatyvos ir verslumo plėtros.
- Strategijos įgyvendinimo pažangos stebėjimo terminų ir būdų nustatymas.
- Į strategiją įtraukti įvairius švietimo metodus ir priemones, kuriose atsižvelgiama į studentų poreikius ir mokymosi stilius.

3

3. strategijos įgyvendinimas

- Įvairių iniciatyvų, ugdančių iniciatyvumą ir verslumą, pvz., edukacinių projektų, konkursų, seminarų, verslo simuliacijų, įtraukimas į ugdymo procesą.
- Padėti studentams kurti savo idėjas ir jas įgyvendinti, pvz., per mentorystę, konsultavimą, prieigą prie išteklių.
- Suteikti studentams galimybę pristatyti savo projektus ir darbus platesnei auditorijai, pvz., per atvirų durų dienas, konferencijas.

Gerosios patirties pavyzdžiai Lenkijoje ir pasaulyje

Lenkijoje ir visame pasaulyje yra daug mokyklų, kurios sėkmingai įgyvendina iniciatyvos ir verslumo plėtros programas, pavyzdžių. Geros praktikos pavyzdžiai:

Programos (iniciatyvos) pavadinimas	Pagrindiniai tikslai	Pagrindiniai elementai
Jaunimo pasiekimų fondas	rengti vaikus ir jaunimą gyvenimui rinkos ekonomikos sąlygomis ir sudaryti sąlygas jauniems žmonėms įgyti žinių ir praktinių įgūdžių, kad būtų lengviau įgyvendinti jų karjeros planus;	
Jaunimo verslumo fondas		
Jaunųjų verslininkų programa"	Skatinti studentus kurti savo verslą ir tobulinti savo verslo įgūdžius.	Seminarai, mentorystė, konkursai, verslo simuliacijos.
"Think Global", "Act Local" iniciatyva"	Remti socialinę veiklą ir spręsti vietos problemas taikant novatoriškus metodus.	Edukaciniai projektai, bendradarbiavimas su vietinėmis nevyriausybinėmis organizacijomis, inovatyvių sprendimų konkursai.
Verslo mokymo programos	Pagrindinių vadybos, rinkodaros, finansų ir verslo valdymo principų mokymas.	Didaktiniai užsiėmimai, pažintiniai vizitai, bendradarbiavimas su verslininkais.

Ilgalaikės iniciatyvos ir verslumo plėtros mokykloje strategijos įvedimas reikalauja ne tik kūrybinių idėjų, bet ir visų šalių įtraukimo į švietimo procesą. Būkime atviri naujiems sprendimams ir kartu kurkime aplinką, kuri ugdytų šias pagrindines mūsų mokinių kompetencijas.

Ačiū, kad
dirbate kartu

